

RECENZJE

Thomas Merton, *Pokój w erze postchrześcijańskiej*, tłum. E Kopocz, Kraków: Wydawnictwo WAM 2006, ss. 270.

Kwestia pokoju stanowi istotny element myśli społecznej Kościoła. Pokój, dany i zadany człowiekowi przez Boga jest dobrem, które umożliwia pełny rozwój osoby ludzkiej. Przemiany społeczne, polityczne i kulturowe ostatnich lat skłaniają do refleksji na temat rzeczywistości pokoju. Szereg publikacji poświęconych jest temu zagadnieniu.

W nurcie tych myśli pojawia się książka Thomasa Mertona *Pokój w erze postchrześcijańskiej*. Autor porusza kwestię wojny i pokoju w nowych uwarunkowaniach historycznych, w czasie tak zwanej zimnej wojny oraz pragnie ukazać dylematy etyczne związane z bronią nuklearną. Charakterystyczne jest to, że praca, która miała zostać opublikowana w 1962 roku, w księgarniach pojawiła się dopiero po czterdziestu dwóch latach w 2004 roku. Opat generalny Zakonu Trapistów, do którego należał Merton, zakazał mu publikacji książki i zabronił dalszego pisania na temat wojny i pokoju uzasadniając, że nie jest to właściwe zajęcie dla mnicha. Zakaz publikacji książki w 1962 roku był niewątpliwie równoznaczny z nakazem milczenia Mertona w kwestiach, które były dla niego niezwykle istotne. Zarówno Jim Forest w *Słowie wstępnym* jak i Patricia A. Burton we *Wprowadzeniu* do omawianej publikacji przybliżają czytelnikowi szeroki kontekst powstania „zakazanej książki”.

Książka składa się z siedemnastu rozdziałów. Są to krótkie eseje zawierające rozważania na temat rzeczywistości pokoju, sytuacji politycznej ówczesnego świata i chrześcijańskich wyborów w obliczu światowego kryzysu. Autor wyraża sprzeciw wobec wojny nuklearnej wskazując na jej sprzeczność z moralnością chrześcijańską. Istotną część refleksji stanowi chrześcijańska wizja pokoju. Autor prezentuje wczesnochrześcijański stosunek do wojny ze szczególnym uwzględnieniem poglądów Orygenesza i Augustyna w tej kwestii. Merton porusza także kwestię wojny sprawiedliwej i zastanawia się na ile jej założenia są aktualne w odniesieniu do wojny nuklearnej. Autor zaznacza, że wojna rozpoczęta jako „sprawiedliwa” łatwo może przerodzić się w niesprawiedliwą. Broń nuklearna jest bronią czysto ofensywną, przeciw której nie ma żadnej skutecznej obrony, stąd też teolog, który chce usprawiedliwić wojnę nuklearną w oparciu o tradycyjne normy chrześcijańskie stoi przed złożonym problemem. Końcowe rozważania zawierają refleksje skoncentrowane wokół pytania o chrześcijańskie perspektywy w światowym kryzysie. Merton zauważa, że ów kryzys sięga głębiej, poza struktury gospodarcze i polityczne, jest kryzysem ducha człowieka.

Praca zawiera ważne i interesujące sformułowania. Autor podjął się próby oceny wojny nuklearnej w świetle prawdy moralnej. Już sam tytuł książki może zaskoczyć czytelnika. Sugestia o świecie postchrześcijańskim skłania do refleksji. Autor wyraża przekonanie, że chrześcijańskie ideały i postawy są wyznawane przez zmniejszającą się liczbę ludzi. Świat postchrześcijański stawia przed człowiekiem nowe wyzwania, wobec których nie może pozostać obojętnym. Książka jest apelem skierowanym do chrześcijan, aby właściwie kształtowali sumienia i w swoich działaniach starali się położyć kres wojnie.

Główna teza omawianej publikacji oparta jest na założeniu, że jakakolwiek wojna nuklearna i masowa zagłada ludzkości jest poważną zbrodnią zakazaną człowiekowi zarówno przez etykę chrześcijańską jak i przez każdy inny kodeks moralny. Chrześcijanin, jako uczeń Chrystusa jest zobowiązany pracować na rzecz pokoju i zdecydowanie przeciwstawiać się tendencjom prowadzącym do przemocy.

Lektura zaprezentowanej książki prowokuje do postawienia pytania o aktualność przedstawionych w niej zagadnień. Wiele tez zawartych w omawianej pracy ma charakter ponadczasowy. Pomimo tego, że zimna wojna stanowi już część historii, ludzkość staje wciąż wobec nowych zagrożeń. Toczący się proces globalizacji przynosi nowe kryzysy i ujawnia wiele kwestii związanych z bezpieczeństwem narodowym i międzynarodowym. Niestabilność nowej rzeczywistości społecznej skłania do postawienia pytania o trwałość i znaczenie pokoju. To, do czego wzywał przed czterdziestu laty w swojej książce Thomas Merton jest nadal aktualne: pokój światowy i odnowa społeczeństwa oparta jest na odnowie wewnętrznej chrześcijanina i wspólnoty Kościoła. Biorąc do ręki *Pokój w erze postchrześcijańskiej* mamy okazję zastanowić się nad chrześcijańską odpowiedzialnością za pokój. Tezy zawarte w zaprezentowanej publikacji mogą być drogowskazem budowy pokoju w świecie globalnych przemian.

Agnieszka Hotłoś